

Megérkezett

a legújabb
1938 modelű

BMW

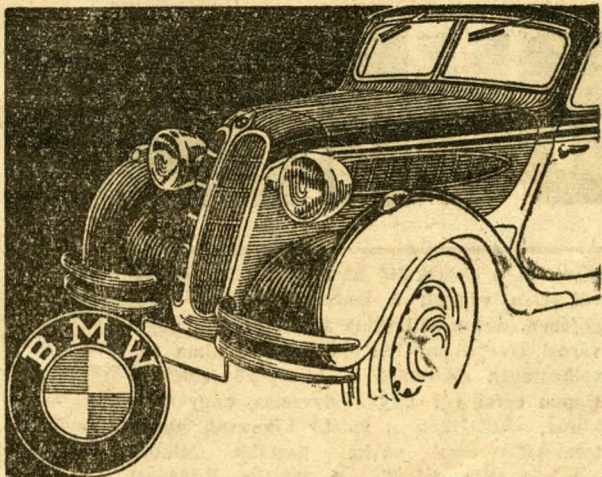
1° ltr, 45 HP,
6 henger,

hosszu alvaz, kényelmes férőhelyek,
központi olajozás, hidraulikus-fékek

BMW megbízhatóság,
kvalitás

Alacsony ár.
kedvező fizetési feltételek

Vezérképviselőt: **MAJLATH**
VI., Lehel-utca 2. u. üzemenházban

Boncolóasztalon a budapesti levegő

Budapest a világ egyetlen kettősklimájú városa!

*Buda: subalpin levegőjű; a pesti: kontinentális
Helyszini riport a pesti levegőről*

Néhány nap előtt érkezett vissza Budapestre Dabis László dr., a Budapest Székesfőváros Bakteriológiai és Közegészségügyi Intézet helyettes igazgatója, Párisból. A tudós kémikus-orvos Párisban a városok nemzetközi szövetségének levegő-higiéniái kongresszusán vett részt Gecső Jenő városi főmérnökkel, aki arról ismeretes szinte Európaszerte, hogy a városok füst elleni harcának egyik legexponáltabb „élharcosa”.

A harc a világ nagyvárosainak levegőtisztításáért hosszú esztendőök óta folyik és mindazok, akik ennek a kérdésnek szakértői, azt állítják, hogy míg a XIX. században a járványokat sikerült az orvosi tudományunk visszaszorítania, addig a XX. századra vár a nagy feladat, hogy a városok egyre romló levegőjét megtisztítsa.

Erről a problémáról akartunk hiteles felvilágosítást kapni és ezért kerestük fel Dabis László dr.-t a Gyáli-uti vöröstéglás épületben, ahová félve tekint az arra sétáló, mert itt őrzik, itt vizsgálják és itt irtják a fővárosban tenyésző bacillusok csillagászati számoknál is nagyobb számú tömegét. Itt keresik, kutatják a kórokozó bajok bacillussait és itt vigyáznak arra is, hogy minden, ami a pesti emberhez jut: élelem, levegő, víz a lehetőség szerint olyan legyen, hogy egészségének a hasznára válhassék.

Az élelmiszer és a víz kérdése kilencvenkilenc százalékig már rendben lenne, annál nagyobb gondot okoz azonban a levegő. Budapest tisztifőorvosa hét esztendővel ezelőtt rendelte el, hogy a bakteriológiai intézet állandóan vizsgálja a levegőt. A hét év alatt négyezer vizsgálatot végeztek a bakteriológusok és ennek a négyezer vizsgálatnak eredményét vitték ki most Párisba, ahol úgy mennyiségileg, mint vizsgálati módszerével a fővárosi bakteriológiai intézet nagy sikert aratott.

Miből áll a pesti levegő?

Ne ijedjen meg az olvasó az alábbi, egyrészt közismert, másrészt kevésbé tudott kifejezésektől. Nem olyan veszedelmes ezek az alkatrészek és bacillusok, mint ezt Dabis dr. megmagyarázta, mert csak alig mérhető mennyiségekben fordulnak elő a pesti levegőben.

— A budapesti levegő emberi és állati légzéstermékből, gőz, gáz, szénfűtés, autógáz termékekből és elektromos kisülések termékeiből tevődik össze — a bacillusokon kívül, amelyek ugyancsak fellelhetők a pesti levegőben éppúgy, mint minden világváros levegőjében. Ezek a termékek: szén-sav, kénsav, szénmonoxid, kénhidrogén, klór, sósav, kén-sav, nitrátok és a bacillusok közül a porbacillusok, burgonyabacillusok, szénbacillusok, genyrt okozó bacillusok és végül az egyedül veszedelmes: a tetanusbacillus.

— Arról szó sincs — magyarázta Dabis dr. —, amit a közönség általában hisz, hogy a budapesti levegő olyan nagyon romlott lenne. Egyáltalán nem rosszabb Budapesten a levegő, mint a többi világvárosban. Sőt, bizonyos tekintetben azt lehet mondani, hogy „versenyképesek” vagyunk. A mi levegőnket három tényező rontja: a homok, az autógázok és a fűtési termékek.

Budapest mellett terül el tudvalevőleg a rákosi homokréta, amely szél esetén homokját a fővárosba szórja. Ez ellen egyedüli védekezés az utak építése. Ez az akció öt-hat év alatt olyan méreteket öltött, hogy a főváros levegőjébe kerülő por nagymértékben lecsökkent és így a pormennyiséggel rendszeren arányos baktériumtartalom is kevesebb lett. A makadámutak okozzák a legnagyobb port és ma már az a helyzet, hogy

Budapesten csak 12 százalék makadámut van. Tapasztalták is, hogy husz százalékkal javult Budapest központjának a levegője ezalatt az említett idő alatt.

Zöldfelület

és szabadterület:

az egészség forrása

— Budapest portalanítását nagyban elősegítik egyrészt a zöldfelületek gyarapítása, másrészt a szabad területek szaporítása — folytatja az igazgató. — Tíz év előtt még utópia volt, hogy Budapest zöldváros legyen, de hála Budapest kertészetének, ma már annyira zöldváros lettünk, hogy az egy lélekre eső zöld és szabad felület harminc négyzetméter. Ebben a tekintetben különösen Budának van rendkívül előnyös helyzete, de a terek gyarapításával és a temetőknek sétakertté való átalakításával siet Budát utolérni a pesti oldal is. Különösen nagy eredményt ért el a főváros ezen a téren a Károlyi-park létesítésével és azzal a tervével, hogy idővel a mostani fiúmeiuti temető is sétakertté fog átalakulni. Ugyancsak ezt a célt szolgálja a Boráros-téren a Horthy Miklós-híd környékének zöldesítése és növényekkel való beültetése.

Azért van szükség zöldterületekre a nagyvárosokban, mert míg az emberek oxigént lehelnek be és szén-savat lehelnek ki, addig a növények éppen fordítva, oxigént lehelnek ki és szén-savat lehelnek be, tehát a két élet egymást kiegészíti. Ugy mondják ezt, hogy minél több zöld van a városban, annál nagyobb a város tüdeje.

Por és baktérium:

szeretik egymást

A pormennyiséggel arányos a levegő baktériumtartalma is. Ezt a bakteriológiai intézet mérésével ellenőrzi, mégpedig úgy, hogy baktérium táptalajokat helyez el a város egyes részein tízperces időre és össze-számolja a negyvennyolc óra alatt szobahőmérsékleten, majd harminchétfokon a kinőtt telemek számát, amelyet száz négyzetcentiméteres területen számlálnak ki.

— A baktériumok számát — füzi tovább a szót Dabis főorvos — erősen befolyásolja a szél iránya és erőssége. Az utca levegőjében mai tudásunk szerint kifejezetten veszedelmes baktériumok nem fordulnak elő, mert az utcai szemétként elpusztulnak, a légmozgások és a napfény hatása következtében. Csak egyetlen bacillus van, amelynek igen nagy az ellenálló képessége: a tetanusbacillus, ez szerencsére helélegzés után nem okoz bajt, csak utcai balesetek következtében — sebesülés esetén — fertőz.

— A baktériumkutatás mai állása alapján nem tudható azonban, hogy a kanyaró- és influenzabacillusok kimutathatók-e a levegőbeli bacillusok mellett, viszont a penészféle-

Ha Prágába utazik

nálunk rendeljen szobát
a legelőkelőbb szállodákban,
legolcsóbb árakon,
itteni befizetés ellenében

az Ujság Utazási Irodája

Erzsébet-körút 43

Telefon 131-628

ségek és a genyiteltő bacillusok kétségen kívül jelen vannak a nedves évszakok levegőjében. Azt mondhatjuk tehát, hogy a nagyvárosi levegő por- és baktériumtartalma következtében elkülönül a környező vidéktől. Éppen ezért ezt úgy is nevezik: nagyvárosi klíma, ellentétben a vidéki klímával, amely természetszerűen sokkal tisztább. Mindez azonban nem jelenti azt, mintha Budapest levegője rosszabb vagy jobb lenne, mint a többi milliós városé.

Főlevegőrontó: az autó!

A modern város levegőjének másik rontója az autógáz. Budapest „szerencsés”, mert mindössze 13.500 gépjármű fut a főváros utcáin és az ezek égési terméke következtében származó szénmonoxid egyelőre nem szerepel a levegő rontó tényezői között. A három legnagyobb autóforgalmi helyen: a nyugati környéken, az alagutnál, ahová beszorul a levegő és a Kálmán-téren sem mutatható ki olyan mennyiségben szénmonoxid, mint például Párisban, Londonban, Newyorkban vagy Berlinben. Egy időben a budapesti autóbuszok kipuffogó csövei alul voltak, úgy hogy a szénmonoxidot az autóbuszok után haladó emberek belélegezték. A bakteriológiai intézet kívánságára a kipuffogó csövek az autóbuszok tetőjére kerültek, hogy a szénmonoxid elkerülje a gyalogjárókat.

Megtudjuk még azt is Dabis főorvostól, hogy a szénmonoxid milyen mértékben árt a szervezetnek.

Amiből egy ezrelék is halálos...

— A szénmonoxid csak akkor veszélyes az ember szervezetére, sőt halálos — mondja —, ha egy ezreléknyi van belőle a levegőben. Általánosan Newyorkban félezrelék található ebből, míg Európaszerte átlagosan egynegyedezeléke a levegőnek szénmonoxid-tartalma. Budapesten ennek az egynegyedezeléknek a tízede sem található a levegőben, még a legszigorúbb télen sem, amikor pedig a szénmonoxid értéke a kétszeresére emelkedik. Nagyon érdekes, hogy ezzel szemben például Newyorkban a Hudson-alagutban dolgozó munkásokat félóránként kell leváltani, mert olyan nagy a szénmonoxid-tartalom, hogy tovább nem bírják ki a munkát.

— Ma ez a helyzet. Ezzel szemben tíz év után már sokkal rosszabb helyzet várható, különösen, ha az autóbúzforgalom jobban elterjed, ami viszont városközközelkedés szempontjából elengedhetetlenül szükséges. Itt van a nagy probléma, mit kell tennünk, hogy a város levegőjét a lehetőség szerint mai állapotában megtarthassuk? Orvosilag ez úgy oldható meg, ha trolleybus-rendszereket építenek át vagy a földalatti villamosjáratokat sürkítik. Az igaz, hogy a trolleybusz a beruházás szempontjából sokkal többet igényel, mint az autóbusz, viszont üzemeltetési költsége olcsóbb és amit végeredményben szem előtt kell tartani, nem veszélyeztetni annyira a levegő tisztaságát.

A harmadik tényező, amely a budapesti levegőt rontja, a fűtési termékek, vagy mondjuk kereken: a korom és a füst.

A rossz fűtési rendszer is levegőrontó

— Itt teljesen tehetetlenek vagyunk egyelőre — mondja Dabis főorvos. — A jövő a városi fűtésé. Ezalatt azt értem, hogy központilag fűtik a várost és nem kormozzák, füstölké tele. A főváros ebben az irányban az Elektromosművekkel együtt kísérleteket is folytatott és Szikla Gézának, valamint Hajdu Elemérnek van is már kidolgozott terve, amelyet a párisi kongresszuson bemutatott és nagy tetszést aratott. Addig azonban, míg ezt a tervet keresztül lehet vinni, nagy idő telik el.

— Az 1931-es devizaválság óta erősebben használunk belföldi barnaszén, amelyek igen magas kén-, hidrogén és hamutartalmúak. Következésképpen ezeket a szeneket több oxigén hozzáadásával kell elégetni, azért, hogy ezek a veszélyes melléktermékek ne kerüljenek a levegőbe. Ebben az irányban több kísérlet folyt, vannak is különböző, igen jól bevált kályharendszerek, azonban szociális okokból ezek a kályhák nem szerezhetők be mindenki által. Ez az oka annak, hogy 1931 óta, mint statisztikailag bizonyítható, megromlott a pesti levegő.

Elmondotta a főorvos, hogy a levegőt a város különböző pontjain időszakonként vizsgálják. Tizenötliteres üvegpalackokba gyűjtenek hetvenöt liter levegőt elektromotor szívással, azután az intézetben a mintákat megméri és így állapítják meg ugynevezett abszorpciós üvegekben, hogy a fent említett vegyi termékekből milyen mennyiség van a különböző városrészek levegőjében.

Városi köd és természetes köd

— A rossz elégséges következtében — beszél — előálló koromfejlődésnek még egy igen kellemetlen következménye van, amint ezt világszerte legjobban a londoni levegő mutatja. Ez az ugynevezett városi ködképződés, ellentétben a vidéki, vagy természetes köddel. A korom ugyanis növeli a ködös napok számát és így csökkenti a télen amugyis szegény napsugárzásnak és a esonképződésre annyira fontos ultraviolet sugaraknak a mennyiségét. Az utóbbi években Budapesten is jelentkeznek az ugynevezett városi köd, amely ugyan a meteorológiai viszonyokkal módosul, de kétségtelenül egyre erősödik.

— Mind a három tényező, amelyről fent beszélünk, egyáltalán nincs veszélyes rontóhatással a főváros levegőjére. Például Párisban, Londonban és Prágában hasonló, sőt rosszabb helyzet van városi köd tekintetében, mint Budapesten, viszont Berlinben jobb a helyzet, mert a poros szén égéséhez kevesebb és olcsóbb összetételű kályhára van szükség, mint a mi barnaszénünknek. A tudomány szerint a világvárosi levegő 0.4–0.5 ezrelékkel lehet „telített” a fenti vegyi termékekkel, és ezt világvárosi értéknek nevezik. A magyar főváros is ebbe az értékhatárba tartozik egy — nagy kivétellel.

Ami Budapestet kiemeli a rangsorból

Ez a kivétel, amelyet a leghatározottabban állít a tudós főorvos, az, hogy Budapest ugynevezett kétklimájú város és ebben a tekintetben egyedül áll a világ összes városai között. A jobb, egészségesebb klíma, az ugynevezett subalpin klíma, Buda büszkesége, míg a pesti oldalon kontinentális a levegő. Ez azért is fontos, mert például akkor, amikor a városi köd következtében nem éri a fejlődésben lévő szervezetet az ultraviolet sugár, akkor odaát Budán: a Gellérthegyen, a Rózsadombon és a többi hegylankán, minden nagyobb költség és fáradság nélkül megkaphatja ezt a szervezet fejlődéséhez és a létfenntartáshoz elengedhetetlen természeti adományt.

A nagyvárosi klíma javítása a városzellőzéssel és a napfény-ellátással érhető el. Ehhez szükséges, hogy a szűk városrészek, a tisztátalan negyedek eltűnjenek és ezek helyett tágas terek alakuljanak, úgy hogy egyrészt csökkenjen a városi köd, másrészt pedig az utcák lélegzése szabadabb legyen.

A küzdelem a tiszta levegőjü Budapestért itt folyik a főváros bakteriológiai intézetében és az itteni értékes tapasztalatok alapján elérhető is lesz, hogy Budapest Fürdőváros, amely ma már a külföldön is fogalommal lett, valóban a fürdővárost megillető tiszta levegőhöz jusson.

SZÜCS NÁNDOR

Tihanyi Lászlóné szül. Grosz Anna, mint leánya, Kohn Hugó és özv. Vogel Lajosné szül. Kohn Ida, mint testvérei egy a maguk, mint az egész rokonság nevében mélyszégyes fájdalommal jelentik, hogy hón szeretett édesanyja, testvérük

ÖZV. Grosz Miksáné

szül. Kohn Vilma

1937 augusztus 20-án délután 3 órakor, életének 57. évében angyali türelemmel elszenvedett hosszas betegség után elhunyt.

Drága halottunk földi maradványait f. hó 22-én délután 4 órakor helyezzük örök nyugalomra a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából.

Drága jó édesanyánk, a legjobb anyós, nagymama, dédnagymama, testvér és rokon

ÖZV. Heisler Józsefné

szül. Kellner Eszter

életének 84-ik évében augusztus 20-án csendesen elhunyt. Vasárnap 145 órakor temetjük a rákoskeresztúri temető halottasházából.

Öz. Kohn Mórné, szül. Heisler Mariska, Szerénke és Jéjre Székely Bernát, Benkő Arthur és neje Szalai Margit, Benkő Vilmos és neje Mautner Ibolyka gyermekei, veje és menyei Öz. Fischer Józsefné, szül. Kellner Lina, Solt, Kovács József, Kalocsa, testvérei unokái, dédunokái és rokonai.

Részvétlátogatások mellőzését kérjük.